

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

26 серпня 2025 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА

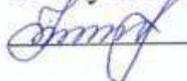
РОБОЧА ПРОГРАМА вибіркової навчальної дисципліни «Етнопсихологія»

Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального
забезпечення

25 серпня 2025 р.,

протокол № 8

Завідувач кафедри

 Марина ОКСІЮТОВИЧ

Розробник: кандидат філософських наук, доцент кафедри психології та
соціального забезпечення ОКСІЮТОВИЧ Марина

Житомир
2025 – 2026 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	<i>Випуск 1</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 18/2</i>

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Етнопсихологія» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 26 серпня 2025 р., протокол № 7.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань	Вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		-
Загальна кількість годин – 120		Семестр
		2
Тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 4 самостійної роботи – 3,5	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції
		32 год.
		Практичні
		32 год.
		Лабораторні
		– год.
		Самостійна робота
56 год.		
		Вид контролю: залік

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Етнопсихологія» вивчає психологічні особливості етнічних спільнот, їх вплив на формування світогляду, поведінкових моделей, культурних традицій, а також взаємодію між різними етнічними групами. Вона досліджує питання національної ідентичності, міжетнічної толерантності, впливу історичних і соціальних факторів на психіку народів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Етнопсихологія» є формування у студентів розуміння психологічних особливостей етнічних спільнот, розвиток навичок міжкультурної комунікації, толерантності, а також здатності аналізувати вплив етнічних факторів на поведінку, світогляд і соціальну взаємодію.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Етнопсихологія» є:

1. **Ознайомлення студентів** із основними теоретичними підходами, поняттями та методами етнопсихології.
2. **Дослідження психологічних особливостей** різних етнічних груп, їхньої культури, традицій та цінностей.
3. **Формування навичок аналізу** міжетнічних відносин, причин конфліктів і способів їх вирішення.
4. **Розвиток толерантності** та міжкультурної компетентності для ефективної взаємодії в багатонаціональному середовищі.
5. **Вивчення впливу етнічних факторів** на формування особистості, світогляду та поведінки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати**:

- предмет і завдання етнопсихології;
- методи дослідження у етнопсихології;
- основні поняття етнопсихології; основні статичні характеристики етносу (психічний
- склад етносу, архетипи, ментальність, національний характер, національна свідомість,
- етнічна самосвідомість);
- основні динамічні характеристики етносу, такі як національні почуття, етнічні
- стереотипи (автостереотипи, гетеростереотипи), етнічні установки;
- види етнічних конфліктів та стадії їх розвитку;
- шляхи поведінки в етнічному конфлікті;
- шляхи подолання етнічних конфліктів;

вміти:

- застосовувати різні методи дослідження в етнопсихології;
- використовувати різноманітні методики для дослідження психологічних особливостей етносу;
- надавати консультації щодо застосовування певних стратегій поведінки для подолання етнічного конфлікту.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/5

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести дискусію і відстоювати свою позицію; вміння шукати, аналізувати та використовувати інформацію;
- *уміння виступати привселюдно*: вміння публічно та професійно презентувати результати власних досліджень;
- *гнучкість і адаптивність*: уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;
- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, доброзесність, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ЕТНОПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.

Тема 1. Предмет та міждисциплінарні зв'язки етнопсихології.

Етнопсихологія як галузь психологічної науки. Етнопсихологія та інші галузі знань (етнографія, антропологія, культурологія, історія, соціологія, фольклористика). Предмет етнопсихології. Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Психологічна сутність основних понять етнопсихології: етнос, нація, психічний склад, етнічні стереотипи, етнічні конфлікти, національний характер, етноцентризм тощо. Гуманістична та прикладна спрямованість етнопсихології. Загальна характеристика основних методів етнопсихології.

Тема 2. Основні методи етнопсихології.

Методологічні принципи етнопсихології. Загальна характеристика основних методів етнопсихології. Кроскультурний напрямок досліджень у етнопсихології. Внутрішньокультурний напрямок досліджень у етнопсихології. Природний експеримент в етнопсихології. Лабораторний експеримент в етнопсихології. Дослідження етнічних стереотипів методом «підбору рис» і «вільного описування». Вивчення етнічної свідомості та етнічних стереотипів. Використання асоціативного експерименту в етнопсихології. Шкала соціальної дистанції Е.Богардуса та її модифікований варіант.

Тема 3. Історія розвитку етнопсихології.

Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Стародавній світ і дослідження відмінностей між народами. Європейські вчені про психологію народів (середина XVIII – перша половина XIX ст.). Становлення етнічної психології у другій половині XII сторіччя. Розвиток етнопсихології в українській діаспорі. Основні напрямки розвитку сучасної етнопсихологічної науки. Відродження української етнопсихології.

Тема 4. Проблема етносу та нації в етнопсихології.

Психологічна характеристика етносу. Умови походження та модифікації етносу: антропологічні, лінгвістичні, культурні. Поняття маргінальності в

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/6

етнопсихології. Причини маргіналізації. Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні та культурологічні ознаки нації. Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва.

Змістовий модуль 2

ОСНОВНІ СТАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕТНОСУ.

Тема 5. Психічний склад етносу.

Структурні компоненти психічного складу. К.Юнг про архетипи колективного підсвідомого як основи психологічного складу етносу. Визначення поняття «архетип». Поняття про загальнолюдські та етнічні архетипи. Архетипи українського етносу. Психічний склад як детермінанта розвитку етносу.

Тема 6. Психологічна суть та зміст національного характеру.

Основні структурні компоненти національного характеру. Визначення поняття «національний характер». Діалектика національного та загальнолюдського в національному характері. Фактори розвитку національного характеру. Д.Чижевський про риси українського національного характеру. Шляхи визначення національного типу: дослідження народної творчості; вивчення найяскравіших історичних епох; характеристика найвизначніших представників народу.

Змістовий модуль 3

ОСНОВНІ ДИНАМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕТНОСУ.

Тема 7. Проблема етнічної установки в етнопсихології.

Поняття про теорію установки та її застосування у етнічній психології. Визначення поняття «установка». Структура та зміст етнічної установки. Емоційний, пізнавальний та поведінковий компоненти етнічної установки. Основні функції етнічних установок у регуляції соціальної поведінки та діяльності представників етносу. Етнічні установки як передумови формування етностереотипів.

Тема 8. Етнічні стереотипи їхня структура та зміст. Причини стереотипізації.

Сутність етнічних стереотипів. Етнічні стереотипи як складова соціальних стереотипів. Визначення та походження поняття «стереотип». Основні соціальні функції стереотипів. Визначення поняття «етностереотип». Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки (соціалізація, наслідування, ідентифікація). Поняття про автостереотипи та гетеростереотипи. Явище ефекту «призми». Етноцентризм, його ознаки та умови виникнення. Етноцентризм та націоналізм. Роль засобів масової інформації в формуванні стереотипів.

Тема 9. Етнічні конфлікти, їх сутність, об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення.

Сутність етнічних конфліктів. Визначення поняття «етнічний конфлікт». Об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення етнічних конфліктів. Види етнічних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07-05.01/XXX.XX.X/ВКХ-01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/7

конфліктів та стадії їх розвитку. Історичні приклади конфліктів між етносами. Стратегії поведінки в етнічному конфлікті. Шляхи подолання етнічних конфліктів.

Тема 13. Етнопсихологія українців.

Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу Екологічний чинник у формуванні етносу. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Вплив геополітичного чинника на український національний характер. Історичного фактор у формуванні української самосвідомості. Релігія як фактор формування українського етносу.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота
МОДУЛЬ 1				
Змістовий модуль 1. Етнопсихологія як наука.				
Тема 1. Предмет та міждисциплінарні зв'язки етнопсихології.	8	2	2	4
Тема 2. Основні методи етнопсихології.	8	2	2	4
Тема 3. Історія розвитку етнопсихології.	8	2	2	4
Тема 4. Проблема етносу та нації в етнопсихології.	8	2	2	4
Разом за змістовий модуль 1	32	8	8	16
Змістовий модуль 2. Основні статичні характеристики етносу.				
Тема 5. Психічний склад етносу.	16	4	4	8
Тема 6. Психологічна суть та зміст національного характеру.	16	4	4	8
Разом за змістовий модуль 2	32	8	8	16
Змістовий модуль 3. Основні динамічні характеристики етносу.				
Тема 7. Проблема етнічної установки в етнопсихології.	14	4	4	6
Тема 8. Етнічні стереотипи, їх структура та зміст. Причини стереотипізації.	14	4	4	6
Тема 9. Етнічні конфлікти, їх сутність, об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення.	14	4	4	6
Тема 10. Етнопсихологія українців.	14	4	4	6
Разом за змістовий модуль 3	56	16	16	24
ВСЬОГО	120	32	32	56

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.07-
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			05.01/XXX.XX.X/ВКХ-
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/8

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
МОДУЛЬ 1		
Змістовий модуль 1. Етнопсихологія як наука.		
1	Тема 1. Предмет та міждисциплінарні зв'язки етнопсихології. Етнічна психологія як галузь психологічної науки. Історія, культура, етнопсихологія: на шляху до єдиної парадигми. Генеза наукових уявлень про співвідношення культури й психіки. Людинознавча проблематика у актуальних вимірах: зв'язок етнопсихології з іншими науками. Становлення етнопсихології як науки, її об'єкт та предмет. Основні підходи до розуміння предмета етнопсихології.	2
2	Тема 2. Основні методи етнопсихології. Завдання, структура та функції етнопсихології. Методологічні принципи, види досліджень та методи етнопсихології. Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Напрями розвитку сучасної етнопсихологічної науки. Основні напрямки в етнопсихологічних дослідженнях (релятивізм, абсолютизм, універсалізм).	2
3	Тема 3. Історія розвитку етнопсихології. Дослідження відмінностей між народами в Стародавньому світі (Геродот, Гішпократ, Ксенофонт, Платон, Страбон, Теофраст). Розвиток етнічної психології в контексті європейської культури (Г.Гегель, К.Гельвецій, К.Гердер, Д.Дідро, І.Кант, Ш.Монтеск'є, І.Фіхте, Д.Юм). Поширення теорії географічного детермінізму. Елементи етнопсихології в «Повчанні дітям» В.Мономаха, драмах і діалогах Ф.Прокоповича, філософських творах Г.Сковороди. Внесок відомих українських мислителів у розвиток етнопсихологічних знань. Вплив літературних митців, відомих педагогів (Г.Ващенко, С.Русової, В.Сухомлинського, Ф.Щербини та ін.), діячів діаспори (Ф.Вовка, Ю.Липи, Д.Чижевського, Я.Яреми та ін.) на становлення етнопсихології в Україні. Відродження вітчизняної етнопсихології у 60-х роках ХХ століття. Сучасна українська школа етнічної психології (П.Гнатенко, К.Коростеліна, А.Львовичкіна, Л.Орбан-Лембрик, В.Павленко, М.Пірен, В.Янів та ін.).	2
4	Тема 4. Проблема етносу та нації в етнопсихології. Феномен етносу в етнопсихологічному дискурсі. Основні теорії етносу (пасіонарна теорія Л. Гумільова, дуалістична теорія Ю. Бромлея, інформаційна теорія Н.Чебоксарова, системно-статистична теорія). Основні підходи до визначення поняття «етнічності», ознаки та типологія етносів. Психічний склад етносу. Архетипи. Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Ментальність як інтегральна етнопсихологічна ознака нації. Етнонаціональна самоідентифікація особистості в кроскультурному контексті.	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/9

	Психологічні особливості українського етносу. Український менталітет. Сім'я і формування українського національного характеру. Новітня національна ідея України.	
Змістовий модуль 2. Основні статичні характеристики етносу.		
5	Тема 5. Психічний склад етносу. Структурні компоненти психічного складу етносу: стійкі утворення (національний або етнічний характер, традиції, звичаї) та емоційна сфера (національні або етнічні почуття, потреби, інтереси). Роль колективного несвідомого в психічному складі етносу (К.Г.Юнг).	4
6	Тема 6. Психологічна суть та зміст національного характеру. Національний характер як інтегральна етнопсихологічна ознака нації. Емоційний, пізнавальний та поведінковий компоненти ментальності. Ментальність: сутність, функції, генеза. Механізми функціонування та прояви етнопсихологічних ментальних особливостей. Вплив культурного середовища на формування етнопсихологічних властивостей народу. Мова як вагомий чинник формування «психіки етносу», своєрідна скарбниця його історичного досвіду.	4
Змістовий модуль 3. Основні динамічні характеристики етносу.		
7	Тема 7. Проблема етнічної установки в етнопсихології. Поняття етнічної установки. Етнічна установка як психологічне явище, що визначає ставлення особистості до представників інших етнічних груп. Класифікація етнічних установок: за ступенем усвідомлення: усвідомлені та неусвідомлені. За емоційним забарвленням: позитивні (сприяють інтеграції) та негативні (сприяють дискримінації). За впливом на поведінку: активні (виражені у діях) та пасивні (виражені у ставленні). Фактори формування етнічних установок: культурне середовище, соціалізація, мас-медіа, історичний контекст, сімейне виховання. Наслідки етнічних установок: сприяння міжетнічній толерантності або виникненню міжетнічних конфліктів, формування національної ідентичності.	4
8	Тема 8. Етнічні стереотипи, їх структура та зміст. Причини стереотипізації. Поняття етнічного стереотипу. Етнічний стереотип як спрощене, узагальнене уявлення про етнічну групу, що закріплюється в суспільній свідомості. Структура етнічного стереотипу: Когнітивний компонент (знання про етнічну групу); Емоційний компонент (позитивне або негативне ставлення); Поведеневий компонент (готовність діяти відповідно до стереотипу). Класифікація етнічних стереотипів: За змістом: позитивні та негативні; За походженням: автостереотипи (про свою групу) та гетеростереотипи (про інші групи); За впливом: консолідуючі (зміцнюють внутрішньогрупову єдність) та роз'єднуючі (посилують міжетнічну напругу). Причини формування етнічних стереотипів: соціалізація, історичний досвід, культура, ЗМІ, освіта, міжгрупова взаємодія. Наслідки етнічних стереотипів.	4
9	Тема 9. Етнічні конфлікти, їх сутність, об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення.	4

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 10

	<p>Поняття етнічного конфлікту. Класифікація етнічних конфліктів: за особливостями протидіючих сторін (між етнічною групою та державою, між етнічними групами); за формами прояву (насильницькі (депортація, геноцид, терор, погрози і масові безпорядки)) і ненасильницькі (національні рухи, стихійні рухи, мітинги, еміграція); за пріоритетною метою, яку переслідують учасники конфліктів, та можливими їх наслідками (соціально-економічні, етнотериторіальні, етнодемографічні); за тривалістю (довготривалі та короткочасні).</p>	
10	<p>Тема 10. Етнопсихологія українців. Психічний склад української нації. Архетипи в творчості українського народу. Витоки національного характеру українців. Вплив геополітичного та історичного чинників на його формування. Риси українського національного характеру. Звичаї українського етносу, їх роль в етнічній соціалізації. Релігія та церква в житті українців. Проблеми етнічної екології в Україні (низька екологічна культура населення, наслідки Чорнобильської катастрофи тощо). Вплив середовища на життєдіяльність українського етносу.</p>	4
РАЗОМ		32

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 11

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
МОДУЛЬ 1		
Змістовий модуль 1. Етнопсихологія як наука.		
1	<p>Тема 1. Предмет та міждисциплінарні зв'язки етнопсихології.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Складіть визначення етнопсихології та поясніть, у чому полягає її унікальність серед інших психологічних наук. • Наведіть приклади міждисциплінарних зв'язків етнопсихології з іншими науками та поясніть їх значення. • Дослідіть, як етнопсихологія може застосовуватися у сучасному суспільстві, зокрема в контексті міжкультурної комунікації. 	4
2	<p>Тема 2. Основні методи етнопсихології.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте основні методи етнопсихології та поясніть їх значення у вивченні етнічної свідомості та поведінки. • Наведіть приклади застосування крос-культурного методу та методу спостереження в етнопсихологічних дослідженнях. • Проаналізуйте, які переваги та недоліки має використання якісних і кількісних методів у вивченні етнічної ідентичності. 	4
3	<p>Тема 3. Історія розвитку етнопсихології.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідіть основні етапи розвитку етнопсихології як науки та виділіть ключові постаті, що зробили внесок у її формування. • Проаналізуйте, як змінювалися підходи до вивчення етнічної свідомості та поведінки у різні історичні періоди. • Порівняйте класичні та сучасні теорії етнопсихології, звертаючи увагу на їхні методологічні основи. 	4
4	<p>Тема 4. Проблема етносу та нації в етнопсихології.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідіть основні підходи до визначення понять «етнос» і «нація» в етнопсихології та порівняйте їх між собою. • Проаналізуйте, як етнічна і національна ідентичність впливають на формування світогляду особистості. • Наведіть приклади міжетнічних відносин у різних країнах та поясніть їх значення для формування національної самосвідомості. 	4
Змістовий модуль 2. Основні статичні характеристики етносу.		
5	<p>Тема 5. Психічний склад етносу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дайте визначення поняття «психічний склад етносу» та поясніть його значення для формування етнічної ідентичності. • Проаналізуйте, як природно-географічні, історичні та соціокультурні фактори впливають на психічний склад етносу. • Наведіть приклади етнічних спільнот, у яких чітко простежуються особливості психічного складу, та поясніть, як вони впливають на стиль життя і традиції. 	8

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 12

6	<p>Тема 6. Психологічна суть та зміст національного характеру.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідіть поняття «національний характер» та поясніть його психологічну суть. • Проаналізуйте основні риси національного характеру одного з етносів та поясніть, як вони сформувалися під впливом історичних і культурних факторів. • Наведіть приклади прояву національного характеру в традиціях, звичаях і міжетнічних відносинах. 	8
Змістовий модуль 3. Основні динамічні характеристики етносу.		
7	<p>Тема 7. Проблема етнічної установки в етнопсихології.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідіть поняття етнічної установки в етнопсихології та поясніть її вплив на міжкультурну взаємодію. • Наведіть приклади позитивних і негативних етнічних установок у суспільстві та проаналізуйте їхні наслідки. • Запропонуйте способи подолання стереотипів, пов'язаних з етнічними установками, у міжетнічних відносинах. 	6
8	<p>Тема 8. Етнічні стереотипи, їх структура та зміст. Причини стереотипізації.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розкрийте поняття етнічних стереотипів, їхню структуру та зміст, пояснивши їхню роль у формуванні міжетнічних відносин. • Проаналізуйте основні причини виникнення етнічних стереотипів та їхній вплив на соціальну взаємодію. • Запропонуйте шляхи подолання негативних наслідків стереотипізації у суспільстві. 	6
9	<p>Тема 9. Етнічні конфлікти, їх сутність, об'єктивні та суб'єктивні умови виникнення.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розкрийте сутність етнічних конфліктів, їхні основні характеристики та вплив на суспільство. • Проаналізуйте об'єктивні та суб'єктивні умови, що сприяють виникненню етнічних конфліктів, наведіть приклади. • Запропонуйте можливі шляхи вирішення та попередження етнічних конфліктів у сучасному світі. 	6
12	<p>Тема 10. Етнопсихологія українців.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідіть основні риси етнопсихології українців, їхні цінності, світогляд та особливості менталітету. • Проаналізуйте історичні та культурні фактори, що вплинули на формування етнопсихологічного портрета українців. • Оцініть роль етнопсихологічних особливостей у сучасному житті українського суспільства та міжкультурних відносинах. 	6
РАЗОМ		56

7. Індивідуальні самостійні завдання

Індивідуальним самостійним завданням з дисципліни «Етнопсихологія» є підготовка аналітичної роботи на одну з актуальних тем курсу. Тема обирається

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 13

студентом самостійно або за погодженням із викладачем. Робота має розкривати ключові етнопсихологічні поняття, аналізувати наукові підходи до вивчення обраного питання та висвітлювати його значення для сучасного суспільства.

Аналітична робота повинна містити: 1) вступ, де обґрунтовується актуальність теми; 2) основну частину, що включає теоретичний аналіз, історичні аспекти та сучасні дослідження; 3) висновки з узагальненням основних положень та практичних висновків. Обсяг роботи – 5–7 сторінок друкованого тексту (шрифт Times New Roman, 14 pt, міжрядковий інтервал 1,5). Використання наукових джерел (не менше п'яти) є обов'язковим із відповідним оформленням списку літератури за одним із загальноприйнятих стилів цитування.

Результати роботи можуть бути оформлені у вигляді письмового звіту або мультимедійної презентації для представлення перед аудиторією. Студенти мають бути готовими до короткого усного виступу з основними положеннями своєї роботи. Оцінювання здійснюється за критеріями змістовності, глибини аналізу, логічності викладу матеріалу та відповідності академічним вимогам.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- Вербальні методи (лекція, пояснення)
- Наочні методи (презентація)
- Практичні методи (вирішення кейсів)
- Дискусійний метод
- Дослідницький метод
- Проблемний метод
- Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, виконання завдань, проведення розрахунків, підготовка доповідей, написання тез)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів:

- Усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання
- Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, кейсів
- Поточне тестування
- Перевірка виконання індивідуальних завдань
- Самооцінювання та взаємооцінювання
- Залік

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 14

навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Процедура складання заліку визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань поточного контролю	100
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	80
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	20
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали):	
1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах	до 10
2. Підготовка наукових статей	до 10
Разом за виконання завдань поточного контролю	100

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр
	денна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	20
Участь у дискусії	10
Виконання поточних тестових завдань	30
Виконання та захист завдань, кейсів	20

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 15

Разом за виконання завдань під час навчальних занять	80
---	-----------

З метою застосування цілих чисел для оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти під час навчальних занять протягом семестру використовується 100-бальна шкала оцінювання кожного окремо виду робіт. Розрахунок набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр проводиться за формулою:

$$P_{НЗ} = (P_{В100} \times ВК_{В} + P_{УД100} \times ВК_{УД} + P_{ТЗ100} \times ВК_{ТЗ} + P_{ЗК100} \times ВК_{ЗК}) \times К_{НЗ}, \quad (1)$$

де $P_{НЗ}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

$P_{В100}$, $P_{УД100}$, $P_{ТЗ100}$, $P_{ЗК100}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за семестр відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання поточних тестових завдань, за виконання та захист завдань, кейсів (кожний окремо вид робіт на навчальних заняттях оцінюється за 100-бальною шкалою);

$ВК_{В}$, $ВК_{УД}$, $ВК_{ТЗ}$, $ВК_{ЗК}$ – вагові коефіцієнти відповідно за відповіді (виступи) на заняттях, за участь у дискусії, за виконання поточних тестових завдань, за виконання та захист завдань, кейсів. Значення вагових коефіцієнтів становить:

$$ВК_{В} = 20 \div 80 = 0,25;$$

$$ВК_{УД} = 10 \div 80 = 0,125;$$

$$ВК_{ТЗ} = 30 \div 80 = 0,375;$$

$$ВК_{ЗК} = 20 \div 80 = 0,25;$$

$К_{НЗ}$ – коригувальний коефіцієнт. Значення коригувального коефіцієнту становить $К_{НЗ} = 80 \div 100 = 0,8$.

Якщо здобувач вищої освіти виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав 60 балів або більше та бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі заліку. За складання заліку здобувач вищої освіти може набрати 100 балів. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни формується за результатами підсумкового контролю.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі заліку, якщо виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 16

та/або відповідними методичними рекомендаціями, і за поточний контроль у сумі набрав 50 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 35–49 балів, він отримує право за власною заявою опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 34 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07-05.01/XXX.XX.X/ВКХ-01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 17

E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Етнопсихологія	Ethnopsychology
2	Етнос	Ethnos
3	Національна самосвідомість	National self-awareness
4	Етнічна ідентичність	Ethnic identity
5	Етнічні стереотипи	Ethnic stereotypes
6	Етнічні упередження	Ethnic prejudices
7	Етноцентризм	Ethnocentrism
8	Етнічна толерантність	Ethnic tolerance
9	Культурна адаптація	Cultural adaptation
10	Інкультурація	Enculturation
11	Аксіологія етносу	Axiology of ethnos
12	Етнічна ментальність	Ethnic mentality
13	Етнопсихічні особливості	Ethnopsychic characteristics
14	Колективна пам'ять	Collective memory
15	Крос-культурна комунікація	Cross-cultural communication
16	Психологія міжетнічних відносин	Psychology of interethnic relations
17	Етнічна конфліктологія	Ethnic conflict studies
18	Мультикультуралізм	Multiculturalism
19	Стереотипізація	Stereotyping
20	Етнічна соціалізація	Ethnic socialization
21	Етноконфесійна ідентичність	Ethno-confessional identity
22	Психологія міграції	Psychology of migration
23	Етнічна акультурація	Ethnic acculturation
24	Автостереотипи та гетеростереотипи	Autostereotypes and heterostereotypes
25	Культурний шок	Culture shock

12. Рекомендована література

1. Кобець О. В., Перепелюк Т. Д. Етнопсихологія : навчальний посібник / О. В. Кобець, Т. Д. Перепелюк. – Краматорськ : ЦТРІ «Друкарський дім», 2020. – 260 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/XXX.XX.X/ВКХ- 01-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 18/ 18

- Цюняк О. П. Етнопсихологія : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів / О. П. Цюняк. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2020. – 76 с.
- Крюкова М. А., Форманюк Ю. В. Етнопсихологія : навчально-методичний посібник / М. А. Крюкова, Ю. В. Форманюк. – Одеса : Фенікс, 2020. – 106 с.
- Савицька О. В., Співак Л. М. Етнопсихологія : навчальний посібник / О. В. Савицька, Л. М. Співак. – Київ : Каравела, 2023. – 264 с.
- М'ясоїд П. Культурно-історична психологія і творчість В. А. Роменця: постановка проблеми / П. М'ясоїд. – Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. – 150 с.

Додаткова література

- Павленко В. М. Етнопсихологія: підручник / В. М. Павленко. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. – 448 с.
- Ольховецький С. М., Ольховецький В. С. Етнопсихологія : навчальний посібник / С. М. Ольховецький, В. С. Ольховецький. – Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2019. – 155 с.
- Кириченко Т. В. Етнопсихологія : навчально-методичний посібник / Т. В. Кириченко. – Переяслав-Хмельницький : Видавництво СКВ, 2017. – 261 с.
- Левус Н. І. Етнопсихологія : методичні матеріали до навчального курсу для студентів спеціальності 053 Психологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Н. І. Левус. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 48 с.

Електронні інформаційні ресурси

- Сайт бібліотеки Державного університету «Житомирська політехніка».
URL: <http://lib.ztu.edu.ua>.
- Освітній портал Державного університету «Житомирська політехніка».
URL: <http://learn.ztu.edu.ua>.
- Сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського.
URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
- Сервіс Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua>.